

et KOSTNICKÉ JISKRY Evangelický týdeník 24/2016

7. září 2016

✦ ročník 101

cena: 13 Kč

Příští číslo vyjde

14. září 2016

Z obsahu

** Jeho kralování II*

** Údolí suchých kostí*

Poselství k 16. neděli po sv. Trojici

**BŮH NÁM DAL DUCHA SÍLY,
LÁSKY A ROZVAHY.
2 TIMOTEVI 1,7-10**

Bůh ke mně jednou bez ohlášení a zcela nečekaně přišel. Od té chvíle mne každou minutu přesvědčuje o své lásce a zve mě ke svému stolu, kde je všeho dost a kde nikdy neseďám sám. Kromě bratří, sester a přátel jsou tu také cizí hosté, lidé z ulice,

všelijak uražení a ponížení, bezdomovci i vězňové. Přiznám se, že bych nechtěl být ve službě apoštola Pavla. Nedovedu si představit, že bych tomuto Bohu sloužil tak dokonale jako on – s čistým svědomím. U toho nebeského stolu získávám zdarma ducha síly. Užitečný dar pro chvíle životních neúspěchů a ztrát a znovu se u tohoto stolu ptám, co to je láska, ta pavlovská agapé, a prosím o ducha rozvahy.

Jeruzalémská bible se nebála řecké slovo sofronismos přeložit aktuálním termínem sebeovládání a to je víc než aktivita kasárenského typu a mechanický dril. Znamená to jedno jediné: že křesťan se má a musí ovládat v každé kritické situaci, v případě ohrožení lidského života i v zápase se zlem a tím Zlým. Svědecká záchranná pohotovost musí být ozdobena kristovskou službou zoufalým, trpícím, opuštěným a nešťastným. To je kredo všedního dne.

Představa, že bych já, ubohý, měl všem těm, kteří se mnou sedí kolem stolu, všem těm cizím a neznámým

prokazovat své blíženectví, mě trochu děsí. Ale tuto práci v terénu by jistě na mě můj hlasatel a učitel apoštol Pavel požadoval. Já bych tak musel bez bázně a studu svědčit o Ježíši Kristu, na kterého jsem jednou vsadil jako na Vítěze nad hříchem a smrtí a nad tím Zlým. Vsadil jsem na toho pravého průvodce životem, Spasitele, a toho nebudu nikdy litovat.

Divím se, kde autor tohoto dopisu sebral odvahu a jakýmsi magickým kukátkem v režii Ducha svatého pronikl do tajemné minulosti až před věčné časy, a tak nám zkomplikoval výklad devátého a desátého verše. Spasení, povolání, milost, epifanie je zde užito pro Ježíšův pozemský život. Tento Ježíš zlomil moc smrti - vstal z mrtvých, byl vzkříšen. Jenom ten, kdo ví, komu uvěřil, unese břemeno služby až do konce svého života, a pak snad pochopí, jaký význam má ta skoro až mytická formulace – Syn Boží zlomil moc smrti.

Zdeněk Škrabal
emeritní farář ČCE

Dvojí způsob Boží péče o svět

Sotva jsem slovo péče napsal, uvědomil jsem si, že Bůh je vůči světu spíše Stvořitel a Pán než pečovatel. Nejprve světu vládne. Se svou péčí přichází až na druhém místě. Ošetřuje světu bolavé nohy, aby byly schopné kráčet dál, ale určitě jim i odpočinek k obnově sil. My obyvatelé tohoto světa si máme vděčně připomenout, že naše pozemská existence je možná jen proto, že spoléhá na přítomnost Boží aktivity, která nespí ani nedřímá. To je Boží péče o svět, aby trval- dosud.

To druhé je Boží vláda nad světem, totiž nad celým universem, vesmírem. Toto křesťanské učení dosvědčuje, že běh dějin na celém světě se neděje jejich vlastní silou, vůlí a záměrem, ale jen díky Boží aktivitě a ustavičné přítomnosti, která běh dějin podrobuje konečnému záměru, jak jej Bůh dějinám určil.

Je ovšem zřejmé, že Bůh se v péči o vesmír neprosazuje tak, aby pro přirozenou tvář vesmíru nezbylo místa. Zde i v případě Boží vlády je třeba rozlišovat mezi Boží aktivitou a přiro-

rozenou událostí. Křesťan se nedá okouzlit žádnými výkony člověka tak, aby neviděl za každým dobrým lidským výkonem jak Boží péči, tak jeho aktivitu. Bude také uchráněn fanatismu, který pro Boha zase nevidí člověka a jeho dílo.

Zjišťujeme, že Boží péče o svět nezpůsobuje žádné problémy. Naopak je způsobuje učení, že Bůh vládne světu tak, že působí v jeho dějinách, ne však sám: člověk se hlásí se svým podílem. Ten problém

Dokončení na str. 2

AKTUÁLNĚ: MOJE VZPOMÍNKA NA MILÉHO „ŠÉFA“

Letošní prázdniny byly v naší redakci opravdu smutné. Začátkem července jsme se při pohřebním shromáždění rozloučili s kolegyní Evou Kratochvílovou a ve čtvrtek 11. srpna svoji rodinu i malý redakční kolektiv navždy opustil její šéf, Bohumil Kejř. Byl tak zbaven trápení s neodbytnou rakovinou slinivky.

on sám představoval. Už se připojil k té zvítězilé církvi, slavící svého Pána v nebesích.

Bratr nastoupil do předsednické funkce Kostnické jednoty v roce 2007. Později po odchodu tehdejšího redaktora Evangelického týdeníku, bratra Ladislava Mečkovského, převzal také jeho funkci. Tu věrně zastával až do posledních sil. Když už nemohl do redakce docházet, byl s námi v pracovním styku alespoň prostřednictvím e-mailu. Pilně objednával u svých kolegů, farářů a kazatelů, pravidelná biblická poselství k dané neděli a sháněl aktuality z církve doma i ve světě. Kromě další redaktorské práce pro naše noviny také sjednával rozhovory se zajímavými lidmi. To vše teď zbylo na mne a moji kolegyni sestru Helenu Bastlovou, která dává novinám konečnou podobu.

Bratr Bohumil byl milý člověk. Byla s ním legrace, ale s velkou vážností a vírou přijímal a vykonával svoji redaktorskou funkci a též své poslání kazatelské. Pravidelně ochotně sloužil Božím slovem babičkám a dědečkům v domově Sue Ryder. Velice mu ležela na srdci věčně špatná finanční situace Evangelického týdeníku. Až do konce života zajišťoval finanční prostředky, kde to jen šlo, s větším či menším úspěchem. Nadevše pak byl mužem bezmezně důvěry v Boží vedení a jeho pomoc, a to jak v práci redakční, tak ve své rodině a také v práci církevní a sborové. Se svou nemocí se plně odevzdával do Boží vůle, i když sám měl o jejím průběhu jiné představy. Jistě by rád ještě žil a těšil se ze své práce i rodiny. Teď už ví, proč s ním měl Pán Bůh jiný plán, než si

Támar Kočnarová

Rozloučení s Mgr. Bohumilem Kejřem se konalo ve sborovém domě Milíče z Kroměříže v Praze 4

Z rozloučení s Mgr. Bohumilem Kejřem

14. ledna 1952 – 11. srpna 2016

Člověk víry se smrti neděsí, protože ji přijímá jako součást života, počítá s ní a dokáže se na ni připravit. Takovým člověkem byl i Mgr. Bohumil Kejř, který se dokázal připravit sám a snažil se připravit i svou rodinu, přátele a všechny blízké lidi, aby neměli v době smutku žádné starosti. Připravil i návrh smutečního oznámení a rozloučení tak, aby nevyústily do beznaděje, ale zvěstovaly všem Boží slávu. Desítky lidí tedy podle jeho přání zamířily 29. srpna 2016 do sborového domu Milíče z Kroměříže v Praze 4, aby si připomněly jeho život a povzbudily se v naději.

Mgr. Bohumil Kejř, který byl mj. od roku 2007 předsedou Kostnické jednoty - sdružení evangelických křesťanů, a také odpovědným redaktorem našeho týdeníku, byl především duchovní - kazatel

Dokončení na str. 2

Z církvi doma i ve světě

VĚŘÍCÍ VYRAZÍ DO KOSTELA NA KOLE

Nebudme lhotejní k zemi, která nám byla svěřena – s takovým heslem vyrazí stovky věřících z celé republiky v neděli 18. září (případně už v sobotu 17. září) do kostela. Zapojí se do ekumenické akce Do kostela na kole. „Smyslem je propagovat cyklistickou dopravu, která je stejně jako pěší chůze šetrná k životnímu prostředí a ve srovnání s automobilovou dopravou nepoměrně levnější, zdravější a na kratší vzdálenosti dokonce statisticky rychlejší,“ vysvětluje organizátor akce Marek Drápal. Strmý nárůst automobilové dopravy v posledních letech se nevyhnul ani církevnímu prostředí. Hodně lidí sice využívá kolo nebo hromadnou dopravu pravidelně, přesto bývají kostely často obleženy auty. „V některých případech je to pochopitelné – například je potřeba přivést nemocnou babičku –, často je to ale jen kvůli lenosti,“ poznamenává Marek Drápal. Zároveň upozorňuje na nepřímé důsledky používání automobilů. „Znečištěné ovzduší způsobené dopravou má negativní dopady na zdraví. Látky, které jsou součástí výfukových plynů, mohou způsobit řadu závažných zdravotních problémů,“ říká. Citlivějšími skupinami jsou zejména děti, staří lidé a osoby s dýchacími a srdečními chorobami. Problémem je i hluková zátěž. Hluk má vliv na psychiku a často způsobuje únavu, depresi, rozmrzelost, agresivitu, neochotu, zhoršení paměti, ztrátu pozornosti a celkové snížení výkonnosti. Dlouhodobé vystavování hluku může způsobit zdravotní problémy. Akce Do kostela na kole má připomenout, že v Bibli je v příběhu stvoření světa člověk pověřen správcovstvím Země a jsme zodpovědní za to, jak s ní nakládáme. Má vést především k zamyšlení, co můžeme v našem chování zlepšit. Událost pořádá už devět let Poradní odbor pro otázky životního prostředí při Českobratrské církvi evangelické, Ekologická sekce České křesťanské akademie a Česká křesťanská environmentální síť.

Kontakt:

Marek Drápal: 481 120 877; marek@drapal.org

DEŠÍTKY HUMANITÁRNÍCH PRACOVNÍKŮ KAŽDÝ ROK PŘIJDOU O ŽIVOT PŘI POMOCI DRUHÝM

V pátek 19. srpna se připomínal Světový humanitární den, jenž je věnován všem humanitárním pracovníkům, kteří pomáhají v rizikových oblastech. Jen v loňském roce bylo podle údajů The Aid Worker Security database zabito, uneseno nebo zraněno 287 humanitárních pracovníků, kteří při své práci pomáhali ostatním. Organizace sdružené ve FoRS – Českém fóru pro rozvojovou spolupráci proto společně s Českým červeným křížem považují za důležité na tento fakt upozornit a zároveň připomenout množství humanitárních krizí ve světě.

Humanitární situace ve světě se neustále zhoršuje, což dokazuje mimo jiné i množství nuceně vysídlených lidí. Podle údajů OSN v roce 2015 bylo na útěku celkem 65,3 milionu lidí, což je o 5,8 milionu více než v roce předěšlém a nejvíce od druhé světové války. Miliony lidí, kteří jsou zasaženi válečnými konflikty, přírodními katastrofami či epidemiemi, jsou odkázány na pomoc místních i zahraničních humanitárních pracovníků. Je to případ Sýrie, oblasti Čadského jezera, Jemenu, Jižního Súdánu a dalších oblastí, z nichž mnohé jsou decimovány válečnými konflikty, kde válčící strany neberou ohled na civilní obyvatelstvo ani na humanitární pracovníky. Obzvláště náročná je humanitární práce v oblastech sužovaných dlouhodobými konflikty. Například šestiletý syrský konflikt způsobil, že prakticky každý Syřan potřebuje pomoc. Obyvatelstvo je vyčerpané fyzicky, duševně, sociálně i ekonomicky. Zároveň je nutné zprostředkování cílené podpory jak vnitřním uprchlíkům v Sýrii, tak uprchlíkům nacházejícím se v ostatních zemích. Obtížné situaci tak čelí i humanitární pracovníci, kteří nemají kapacity pomáhat všem potřebným, kdo se na ně obrací. Mezinárodní humanitární právo je v místech ozbrojených konfliktů často porušováno. Humanitární pracovníci se až příliš často stávají terčí útoků, které bývají opakovaně mířeny na civilní budovy, nemocnice a školy. Každý další útok na humanitární pomoc připravuje obrovské množství lidí v nouzi o přístup k životně důležité pomoci. Mezinárodní společenství se dohodlo, že uprostřed konfliktu se neútočí na ty nejbezbrannější a tyto dohody je třeba dodržovat.

z www.christnet.cz

Z rozloučení s Mgr. Bohumilem Kejřem

Dokončení ze str. 1

Ochranovského sboru v Praze (v letech 1999 - 2006). I proto jeho památku připomněli kazatelé Jednoty bratrské (Ochranovského seniorátu ČCE) Ondřej Halama z Turnova a Jiří Polma ze Železného Brodu, i faráři ČCE Daniel Heller z Valašského Meziříčí a Michal Šourek z místního sboru, který posloužil kázáním s názvem „Jsem si jist Boží láskou“ na text epištoly Římanům 8,8-11.28-39. Shromáždění obohatili zpěvem písně „Znám proud živé vody“ Viktor Kalista za varhanního doprovodu Tomáše Hejdy a houslovým sólem Alexandr Shonert. Shromáždění společně zpívalo písně vybrané samotným Bohumilem Kejřem: „Pán Bůh je síla má“, „Z tvé ruky, Pane můj“, „V tobě je radost“ a „Buď tobě sláva, jenž jsi z mrtvých vstal“. Posledním přáním Bohumila Kejře bylo, aby se nezapomínalo na Evangelický týdeník - Kostnické jiskry, který má letos v záhlaví 101. ročník, o jehož osud si dělal do poslední chvíle starosti. Velice si přál, aby lidé nenosili na rozloučení s ním věnce a květiny, ale peníze raději věnovali Kostnickým jiskrák - nejstaršímu křesťanskému periodiku u nás.

Helena Bastlová

Dvojí způsob Boží péče o svět

Dokončení ze str. 1

nastane, když se začne zkoumat, může-li se podíl člověka rovnat Božímu podílu, o němž víme, že přichází s Boží láskou a spravedlností. Není možné, aby se teologie vyhnula tomuto problému, který je blízký každému člověku i vzdělanci: jak se srovnává Boží vláda nad vesmírem a nad vším jeho děním s tím, co lidé prožívají: mor, válku, holokaust, nemoci a chudobu, útlak, otroctví a smrt. Teolog uvažuje o ospravedlnění Boha, jako by Bůh potřeboval omluvu za to, co se stalo. Bůh ji nepotřebuje a nepřijímá. Ti, kdo připravovali Božímu synu smrt v dějinách tohoto světa, Jidáš, židovští velekněží a stejnou mírou římská moc a ovšem lid, si ani nepomysleli, že nemohou nic proti Bohu, leč pro Boha.

Víra v Ježíše Krista nemá za své východisko ospravedlnění Boha, přesto se nemůže vyhnout tomuto problému a táže se, proč musel Pán projít tak bolestným ponížením a strastiplnou smrtí. Ze všech problémů, jež ohrožují křesťanskou víru, tento je nejpalcivější, a to proto, že její Bůh je Bůh dějin. Nelze jej odtud vyloučit a všechnu odpovědnost za to, co se děje na zemi, vložit na člověka. Tento problém odpovědnosti ovšem vystává nejostřeji v samém středu biblického zjevení, při ukřižování Ježíše Krista. Kdybychom chtěli zbavit Boha vší odpovědnosti za tento kříž, zbavili bychom křesťanskou víru obsahu. Jen díky kříži, dobrovolně, vědomě Ježíšem přijatému, se křesťanská víra pohybuje na zemi, ve skutečných podmínkách, v utrpe-

ní, nespravedlnosti a smrti. Umaže se, pochybuje, zoufá si a diskutuje s Bohem, který na kříži ztratil všechnu vznešenost platonského, vysněného Boha. Ježíš, Bůh křesťanské víry, trpěl pod Pontským Pilátem a umřel, protože miloval padlý, propadlý svět. Taková láska přišla do světa. Boží péče a Boží vláda dosáhly na kříži vrcholu, spása světa je dokonána. Svět není opuštěn, má Spasitele a Pána. Nechal za sebou i v tomto ohledu nejvýznamnější postavu Joba, jímž Starý zákon nepochybuje o Boží všemohoucnosti, zato však o jeho spravedlnosti a lásce. K utrpení a smrti říká: „Tomu nerozumím a ani se o to nepokouším. Bůh si to ponechal jako své tajemství.“

Josef Veselý

Co není a co je braním Božího jména nadarmo?

O braní Božího jména nadarmo - tak to překládá Bible kralická i Český studijní překlad - se píše v Ex 20,7. Není tam blíže vysvětleno, co přesně se tím míní. Ekumenický překlad zde však místo výrazu „brát nadarmo“ používá slovesa „zneužívat“, které je už zároveň výkladem - a to podle mne výkladem správným. Běžně se za braní Božího jména nadarmo považují - proč vlastně? - zvolání jako „Pane Bože“, „Ježíši Kriste“, „proboha“ a podobně. Právem? Podle mého soudu nikoli. Důvodem tohoto mylného výkladu je zřejmě jednak skutečnost, že člověk při takovém zvolání na Boha nemyslí, jednak to, že takto volávají i

lidé nevěřící, ba dokonce programoví ateisté. Četla jsem o radě dané takovému člověku, aby volal místo toho „Kryštofe Kolumbe“. K tomu se ještě vrátím. Ano, člověk při takovém zvolání na Boha zpravidla nemyslí - protože v takové chvíli, kdy je něčím neúnosně zavalen (a to je individuální - pro někoho je neúnosnou situací teprve pohled na požár nebo na mrtvého, pro jiného třeba už to, že něco nemůže najít), nemyslí vůbec. Ro-zum - nástroj myšlení - je vypnut; zdrojem, z něhož takové zvolání vychází, je srdce. Ano, takové zvolání je impulzivní modlitbou srdce - a ta, i když není řízena rozumem, není proto méně upřímná a autentická.

Přednášky pro veřejnost na Husitské teologické fakultě

Projdete-li upravenou kvetoucí zahradou, kde se nad hlavami příchozích sklánějí vysoké břízy, objevíte jednu z teologických fakult Univerzity Karlovy. "Vážně? Na Budějovické? Já tam bydlím dvacet let a o žádné Univerzitě tam nevíím" není ojedinělá věta, kterou lze zaslechnout na veletržích o vzdělání, kde se setkávají zájemci o celoživotní studium s reprezentanty jednotlivých fakult. Husitská teologická fakulta, ačkoliv sídlí mimo rušné centrum Prahy, nabízí všem zájemcům dychtícím rozšířit si obzory zajímavé vzdělávací programy.

V září zde započne již pátý ročník úspěšných přednášek pro veřejnost „Večerní akademie religionistiky“. Během uplynulých čtyř let se zde posluchači mohli seznámit mimo jiné s křesťanskou mystikou, staroegyptským náboženstvím, původní keltskou spiritualitou či s novopohanským hnutím. V následujícím akademickém roce jsou již připravena témata alternativní spirituality západního původu (doc. Ivan Štampach) a náboženských paralel ve fantasy literatuře (doc. Pavel Hošek) a ve virtuální realitě (dr. Zuzana Kostičová). Jeden z kurzů bude věnován také zajímavým hostům, kteří vždy jednou za čtrnáct dní pojednají o vybrané náboženské menšině Blízkého východu (dr. Jiří Gebelt). Jedinečností těchto přednášek je i rozdílné spektrum posluchačů všech věkových kategorií, odlišných profesních a životních směrů a nejrozumnějších vyznání. Ti všichni však mají jedno společné. Touhu se srozumitelným způsobem seznámit se základy a specifiky světových náboženství, která pohánějí současné dění či vládla dávno zapomenutým světům. Tomu je přizpůsoben i výklad předních českých odborníků na zvolená témata, který je vystavěn na vědeckých poznatcích a předáván poutavým způsobem. Novinkou, která zaujme především zájemce o přednášky s křesťanskou tematikou, je „Večerní akademie teologie“, jež rozšiřuje základní religionistické kurzy. Tady se mohou posluchači těšit na roli biblických textů v rané církvi (doc. Jiří Pavlík), výpověď o Bohu v knize apokalyptického proroka Daniela (doc. Jiří Beneš) a postavy a události hýbající světem Nového zákona (dr. Jiří Lukeš). Zajímavé téma nabídnou i přednášky osvětlující vývoj dialogu mezi náboženstvím a přírodními vědami (doc. Jiří Vogel). Každý, koho široká paleta nabízených okruhů oslovila, je vítán na jednotlivých přednáškách či po zaslání přihlášky v celém přednáškovém cyklu, na jehož konci čeká na každého přihlášeného účastníka osvědčení o absolvování kurzů celoživotního vzdělávání na Univerzitě Karlově.

Marek Vinklát (e-mail: marek.vinklat@htf.cuni.cz)

Někdy ovšem takové zvolání vypadá zcela nesmyslně, a proto podle úsudku ostatních nevhodné: „Pane Bože, to je krása!“ Nebo: „Pane Bože, to jsem vás dávno neviděl!“ Jde však o stejně autentickou modlitbu jako při zvolání: „Pane Bože, já už nemůžu, prosím, dělej něco!“ I situace pozitivní - jejíž kladnost si později uvědomí a třeba se mu stane pro budoucnost pokojným zdrojem krásných vzpomínek, například zážitek ohromující krásy nebo naprosto nečekané setkání se vzácným člověkem - může totiž být v první chvíli pro srdce člověka neúnosná, musí se o ni tudíž podělit - a s kým jiným než s Bohem? A že se tak modlívali i ateisté? To je jen důkazem, že nevěřící člověk ve skutečnosti neexistuje. Každý vyšel z Božích rukou - i když zprostředkovaně v rámci tisíce let trvajícího procesu plození, který započal stvořením člověka - a v hlubinách každého lidského srdce je tudíž skryta touha po Bohu, potřeba jeho blízkosti a vědomí závislosti na něm. U ateisty je ovšem za normální situace toto vše zavaleno tlustou vrstvou předsudků a rozumem okázale prohlašované nezávislosti: „Přece se nebudu modlit k tomu, v něhož nevěřím!“ Jenže právě ve vyhrocené, neúnosné (třeba jen kvůli rozčilení) situaci, kdy rozum je byť jen na okamžik vypnut, dokáže srdce ze sebe tu dusivou vrstvu shodit a svobodně zvolat k tomu, po němž ve skutečnosti touží a ví, že se bez něj neobejde. Není správné takového člověka kvůli tomu napomínat - vždyť neudělal nic špatného - nýbrž podle možnosti toho využít k jeho evangelizaci: Podívejte, i vy voláte k Bohu - protože v hloubi své bytosti víte, že ho potřebujete! Existují ale zvolání výše uvedeným podobná a na rozdíl od nich skutečně nevhodná, ačkoli přímo braním Božího jména nadarmo, tedy jeho zneužíváním, bych je nenazvala. Zvolá-li Němec „Herr Gott!“, jde o stejnou autentickou modlitbu srdce jako u Čecha „Pane Bože!“ Ale „hergot“ v českých ústech je tímtež jako jiná slova, která ho často doprovázejí - sakra, krucinál apod. - tedy zaklíním. A to je pro Boha skutečně urážlivé. Do této skupiny

Dokončení na str. 3

Bláznovství víry podle Jakuba

JIRÍ MRÁZEK: VÝKLAD JAKUBOVY EPIŠTOLY

ČTVRTÁ KAPITOLA

Pokračování z minulého čísla

Nesnažte se mít navrch jedni nad druhými. Neobraccje se jedni proti druhým, anobřz obratě se k Bohu. **Jk 4,7b-8a** *Vzepřete se ďáblu a uteče od vás, přiblížte se Bohu a přiblíží se k vám.* Tento verš připomíná svou struktu-rou hebrejskou poezii; je založený na paralelismech a protikladech: po-šlete ďábla pryč – a on půjde pryč, přiblížte se Bohu – a on se přiblíží. Ďábla pryč – Boha sem. Ďábel uteče – Bůh se přiblíží. Opět to vypadá, že máme před sebou citát; a opět Jakub předpokládá inteligentního čtenáře, kterému nemusí říkat, odkud to je. My to s jistotou nevíme, ale známe několik míst, která jsou alespoň po-odobná slovním zněním a zajímavě blízká kontextem: Mezi vzdělavatel-nými spisy, které se nikdy nedostaly do Bible, ale byly ve své době hodně populární, je Závěť dvanácti patriar-chů: pokouší se najít odkaz, který by asi tak mohli formulovat synové Jákobovi – praotcové dvanácti kme-nů izraelských na základě svých životních příběhů a životních zkušeo-ností. Závěť Šimonova je vpodstatě monotematicky věnována *závisti* (právě závisti, o které byla i zde před chvílí řeč): Šimon záviděl Josefovi otcovu přízeň, a závist ho dlouho užírala, proto před ní varuje své syny. A říká jim: Jediná cesta, jak se takové závisti zbavíte, je, že před ní *utečete k Hospodinu* a *zlý duch uteče* (nebo *odběhne*) *od vás*. Uteče se k Hospodinu a zlý duch vás opustí. Závist a nevraživost je v jeho závěti téměř až personifikována jako jakási posedlost (Test Sym 3,5). V Závěti Danově je řečeno: *Zbavte se hněvu a Hospodin bude přebývat ve vás a Belial od vás uteče* (Test Dan 5,1). V obou těchto závětích je navozena podobná situace – a stejné řešení jako v Jakubově epištole. Tou situací je *nevraživost, závist, nesnášenlivost* – mezi Jákobovými syny v biblických reminiscencích Testamentu dvanácti patriarchů nebo v případech naší epištol-y mezi dvanácti kmeny v rozptý-lení (vzpomeňte si na její úvodní verš). Jako by tady Jakub tu svou rozhádanou církev tak trochu při-rovnával k rozhádaným dvanácti

synům Jákobovým. Řešení: Bůh se arogantním protiví. Jinými slovy: Dokud vůči sobě budete arogantní, řešení *není*. Bůh zůstane daleko a vám zůstane ta vaše posedlost. Ale vzepřete se své žárlivosti a posedlos-ti – a ona od vás uteče. Přiblížte se Bohu – a on se přiblíží k vám. Ani jedno (a ani v jednom z těch textů) není samozřejmé. Je to spíš na rovi-ně *zaslbení*. Není samozřejmé, že si usmyslíme se přiblížit Bohu a on se přiblíží. Ale je to v rovině zaslbení: že on na to *čeká*, aby se mohl přiblí-žit. A není samozřejmé, že se vzepřete ďáblu a on hned uteče. Tady je vidět, že Jakub přece jen myslí doce-la *civilně*. Může to znít paradoxně, ale právě když Jakub mluví o ďáblu, je vidět, jaký je „civilní interpret“. Protože *ďábel* je tady pro něj vpodstatě jenom jiné slovo pro všechnu tu rozhádanost a nesnášenlivost. Srovnajte si ho třeba s Ef 6,10 nebo s 1 P 5,8, kde jsou rovněž výzvy *vze-přete se ďáblu*. Ale tam už ďábel ob-chází jako lev řvoucí a hledá, koho by sežral. Tam „nehrozí“, že se mu vzepřete a on uteče. Tam se mu vzepřete – a budete trpět. Protože tam už je to o pronásledování (stejně jako pak ve Zjevení Janově). Kdežto Ja-kub píše do situace, kdy má církev problémy hlavně sama se sebou. Shrnutí: Jakub i tímto barvitým, poetickým exkurzem říká zase jen: Přestaňte se navzájem překřikovat, jinak neuslyšíte Boha. Ztichněte a přiblížte se – a on se přiblíží. A na to teď naváže:

Jk 4,8b *Očistěte ruce, hříšníci; a posvěť-te srdce, rozpolcenci.* Toto je opět na-rážka, tentokrát na Ž 24,3-4. Tento starozákonní žalm říká, kdo se může přiblížit k *Hospodinu* – řečeno starozá-konním způsobem: kdo může vy-stoupit na jeho svatou horu a vstoupit do svatyně. *Kdo vstoupí na horu Hospodinovu? A kdo stane na místě svatém jeho? Ten, kdož jest rukou ne-vinných a srdce čistého, kdož neobrací duše své k marnosti a nepřisáhá lstivě.* Ruka – srdce – duše. Ten, kdo má ru-ce nevinné, srdce čisté a duši neupí-ná k marnosti, ten může bez obav vstoupit do chrámu. Jakub říkal: *Přiblížte se k Bohu!* a na to naváže přesně ve stejné kombinaci ruce – srdce – duše: *Očistěte své ruce; obnov-te nevinnost svého srdce; a nebuděte*

DIPSYCHOI, což jsem přeložil jako *rozpolcení*, ale ne ve smyslu roman-tické rozervanosti; DIPSYCHOI do-slova znamená něco mezi *dvojí duše* anebo *dvojího života*. Může to zna-menat *nerozhodnost*. A v souvislosti s Ž 24, na který tady Jakub naráží, by to znamenalo nerozhodnost mezi Bohem a mamonem, mezi Bohem a marností. Prostě: Připravte se na to, že máte předstoupit před Boha. Na to, že se skutečně přiblíží. Pro staré-ho Izraele se to dalo přirovnat ke vstupu do Chrámu. Pro nás by se to dalo asi přirovnat k tomu, když ně-kdo dělá poslední pořízení, na smr-telné posteli: za chvíli *předstoupí před Boha*, tak chce urovnat všechny své záležitosti. No a teď totéž Jakub apli-kuje klidně i doprostřed (všedního) života. Přiblížte se Bohu a Bůh se přiblíží – tak to berte skutečně tak, že před něj předstupujete. A dejte do pořádku své záležitosti. A hlavně své nejružnější spory.

Jk 4,9 *Bědujte, naříkejte a plačte! Vaše veselí ať se změní v nářek, vaše radost v zármutek (depresi).* Tohle je formulo-váno pro změnu v duchu *starozákon-ních proroků*. A stejně jako u nich to není míněno jako nějaký masochis-mus nebo povinně zachmuřená zbožnost, nýbrž reálné poznání, jak na tom jsme, které je východiskem jakékoli změny.

Jk 4,10 *Pokořte se před Pánem a vyvýší vás.* Toto je vlastně jen parafráze věty, která už zazněla v šestém verši: *Arogantním se protiví, ale pokorným dává milost.* Těm, kdo ji umí při-jmout.

Jk 4,11a *Neurážejte se navzájem, bratři.* Slovo KATALALEIN znamená do-slova *mluvit proti* – nejčastěji ve smyslu *očerňovat, shazovat, urážet*; je-nom o krůček dál už je *soudit*. ČEP tady překládá: *Nesnižujte jeden dru-hého; kdo snižuje nebo soudí svého bratra...* Tím objevuje zajímavou souvislost: podle předchozího verše se máme *pokořit před Pánem, aby nás povýšil* – což ale neznamená *pokořit nebo ponížit* jeden druhého, nýbrž naopak *pokořit sám vlastní aroganci*. Pokořte se před Pánem – ale ne je-den druhého! Znovu zde silně rezonují motivy kázání na hoře: *Slyšeli jste, že bylo řečeno otcům: Nezabíješ! Kdo by zabil, bude vydán soudu.*

Pokračování příště

20

Povrhel (k začátku školního roku)

Jak vyhlídková loď proplouvala fjordem, vynořovaly se na obou březích nové a nové skal-ní štíty a strmé svahy. Barbora se na ně nemohla vynadřovat. Co byly proti tomu výlety na vltavském parníčku! Až teprve teď si splnila dávné přání podívat se do zadumaného Norska, které znala jen z Björnsonových a Gulbransse-nových románů a z knih Undsetové.

Všecko by bylo krásné a nezapomenutelné, kdyby se kvapem neblížily závěr prázdnin a návrat do školy. Před lety si sice sama dobrovolně vybrala kantořinu, ale to ještě byla idealistka, která si představovala, jak bude uskutečňovat Komen-ského školu hrou a ideje zaníceného švýcarského pedagoga Pestalozziho. Styk s lidským materiá-lem, který měla zušlechťovat, ji však brzy vyvedl z omylu.

Ti ničemové! Či grázlové? Původ tohoto nespi-sovného výrazu je dosti nejistý. Snad souvisí s nelichotivým německým grässlich – děsný, strašný. Nebo jde o zkomoleninu jména Krassel, což prý byl nenapravitelný kriminálník a praotec všech grázlů. V každém případě jich za ta léta, co učí, poznala víc než dost. Někteří jí občas pili krev jako upíří a vampýři čili listonosi.

Nejprve jim četla domluvami, což je ten nejubožejší a nejméně zabírající způsob, ať jde o domluvy rodinné nebo školní. Grázl nebo jeho bujará dťočí obdoba jsou totiž málokdy schopni uznat, že mohou někomu způsobit zármutek a zklamání. Stejně tak neúčinné jsou výhrůžky důtkou, sniženou známkou z mravů nebo vzkazem rodičům.

Jistou dobu se Barbora uchylovala k tomu, že když se setkala s povstaleckými živly, zača-la odbojníky ironizovat. S touto obrannou metodou však dosti brzy přestala. Zdála se jí jaksi nečestná. Je to přece jen nerovný boj, když studentika začne zesměšňovat dospělý partner, zralý kantor, který má pro tuto metodu přece jen v neposlední řadě bohatší zku-šenosti a navíc kantorský notes na známky.

Koneckonců Barbora nebyla nervózní netýkavka a necítila potřebu kvůli občasným nepří-jemným soubojům vzdát se svého povolání. Navíc měla v dobré paměti, že také ona sama kdysi patřila ve škole k podobnému nepoddajnému žiavu. Proto nebyla nesmlouvavě proti tomu, když se hodina občas zpestřila nějakým extempore.

Co se však hodně za těch několik desítek let dost změnilo, byla setkání s rodiči. Ve svých otcích a matkách získali totiž někteří grázlové zanícené advokáty. Ty tam jsou doby, kdy tátové prohlašovali o svých ratolestech (alespoň o těch menších): „Když si kluk, pane uči-teli, nedá říct, jednu mu klidně vplete! Škoda rány, která padne vedle!“ Takováto rodi-čovská prohlášení rozhodně patří už dávno do říše legend! Dnes bude táta do krve hájit záškoláka a zmaloovaná matinka se jednoznačně postaví za své ubohé dělátko, které bývá při vyvolání dutě jako pařez. To tak, aby si kantor s rodiči něco začínal! – Tak toho všeho byla teď Barbora téměř dva měsíce ušetřena. Musí si tedy užít posledních okamžiků svo-body!

Najednou však zaclonil Barboře výhled na kouzelný fjord štíhlý stín: „Dobrý den, paní profesorko!“ – „Dobrý den, Matěji!“ vydechla udiveně Barbora, „Kde se tu bereš – tak da-leko od domova?“ – „Naši mají dovolenou a vzali mě s sebou,“ vysvětlil jinoch. „Nechtěla byste si s nimi, paní profesorko, popovídat?“ Že by si mohla popovídat s někým, koho skoro ani nezná, Barboru v této chvíli příliš nenaadlo, odmítnout ale nemohla: „Tak dobře – budou-li ovšem mít rodiče zájem.“

Sám Matěj byl pro Barboru tak trochu její případ. Sama si ho v duchu pojmenovala povr-hel. Jako dítě měla Barbora babičku, která četla hodně Bibli a ráda užívala i v běžné řeči některé biblické výrazy – a povrhel byl jeden z nich. Koho tím mnila, Barbora dlouho nechápala. Když se pak babičky na to zeptala, babička jí to vysvětlila: „No, povrhel je někdo, kým všichni opovrhují, takový vyvrženec a odstrčenec. Takové děti nebo dospělé ostatní přezírají a šidí je. I o Pánu Ježíši se v žalmech píše, že se k němu budou chovat jako k povrhelovi.“

A právě tohle Barboru napadlo, když poznala Matěje. Nebyl dítě, které trápí učitele a snaží se mezi ostatními všelijak pochybně se prosadit. Působil dost bezbranně a vysky-toval se většinou někde na okraji. A ti, kdo naopak chtěli na sebe upozornit, toho zneuží-vali. Dost často ho nutili, aby jim posluhoval, jindy ho všelijak zesměšňovali. Inu, tako-vý povrhel!

Stalo se jednou, že Barbora nachytala v šatnách partu vzrostlých kluků, jak cpou násilím Matěje do šatní skříňky. Nemohla se tehdy udržet, vtrhla mezi násilníky a Matěje jim vyrvala ze spárů. Po vyučování si pak zavolala jejich vůdce: „Teď na místě mi slíbíš, že ode dneška nikdo nezkriví Matějovi ani vlasek! Rozumíš? A já si dám důkladný pozor, jestli jsi vůbec schopný se o to postarat!“ Účinek byl nečekaný. Od toho dne šikana usta-la a Matěj získal nečekaně ochránce, i když nedobrovolného.

Neuplynulo ani pět minut od chvíle, kdy se Barbora s Matějem na lodi pozdravila, a už se vrátil s rodiči. Barbora si jen matně vzpomínala, že když vřdycky před koncem čtvrt-letí přicházeli na rodičák, spokojovali se sdělením, že Matějovi vychází z francouzštiny dvojka, a nijak jinak se už neprojevovali. Teď na lodi to však bylo jiné: „Jsme moc rádi, paní profesorko, že jste tu s námi. Máme aspoň konečně příležitost vám poděkovat, že jste se před třemi lety tak energicky zastala Matěje proti těm gaunerům, co ho pořád trápili. Snad jsme vám mohli projevit vděčnost už dřív, ale před jinými lidmi se to jaksi nehodi-lo. Nikdy vám to ani my ani Matěj nezapomeneme. Teď vás nechceme zdržovat. Už zas jdeme a vy si užijte dovolené!“

Je to divné, ale Barboře se už nepodařilo v sobě znovu vyvolat ten povznesený pocit, který se jí předtím zmocnil při pohledu na nádhernou severskou přírodu. Nečekaně jí však vyrostal v paměti jeden z biblických výroků, které často slýchala od babičky: Pouštěj chléb svůj po vodě, neboť po mnohých dnech najdeš jej. S tímhle veršem to je opravdu zvlášť-ní. Před lety zabloudila Barbora v cizině do kostela, právě když tamější kazatel vykládal tohle rčení. Říkal přibližně toto: „Zkuste hodit kus chleba do vody. Nikam daleko neod-pluje. Proud ho odhodí někam ke břehu a chleba se tam bude točit, dokud se nerozmočí nebo dokud ho nespoklne nějaká ryba. Ještě po několika dnech ho tam najdete. Je to jen symbol marného počínání.“ To babička to na rozdíl od toho kazatele určitě myslela dale-ko optimističtěji: „Když si budeš, Barborko, počínat správně, nebude to třebaš mít momentálně účinek. Možná však – bude-li Pán Bůh chtít – po letech se ti to v nějaké po-době vrátí.“ – Jak to tedy je s Barbořinou kantorskou námahou: je marná, nebo časem přece jen bude mít nějaký ohlas – jako třebaš v případě tohohle povrhela?

Daniel Henych

Co není a co je braním Božího jména nadarmo?

Dokončení ze str. 2 nevhodných výrazů patří - ovšem zase z jiného důvodu - také zvolání „ježíšmarjá (Josefe)“, „šmarjá Josef“ a podobně. Proč? Zvolání „Ježíš, Maria!“ bylo původně vážné míně-né katolické vzývání: Jana z Arku jím například zahajuje svůj výhruž-ný dopis husitům. Jenže právě proto, že spolu s živým Bohem je při něm jedněmi ústy vzývána i mrtvá Marie, Josef apod., je zde Boží jméno vtahováno do spiritis-mu, což Pána jistě uráží neméně. Proto je - byť dobře míněná - rada místo „Pane Bože“ volat „Kryštofe Kolumbe“ vlastně nevhodnou vý-zvou ke spiritismu, k vzývání mrt-vého člověka namísto živého Boha. A ještě jakého! Vždyť tento pověst-ný mořeplavec radil králi k využití domorodců jako otroků ... Pokud

někoho opravdu (a přitom zbyteč-ně) trápí svědomí, že volává „Pane Bože“, může volat nějak neutrálně, třeba „Páni!“ - jedna sestra volávala „Maminko!“, její maminka ovšem tehdy žila. Ale podle mne se za zvolání srdce k Bohu opravdu nikdo stydět nemusí.

A co tedy JE skutečným braním Bo-žího jména nadarmo? Jak naznaču-je výraz použitý v ekumenickém překladu Bible, je to jeho zneužívá-ní - tedy vědomé, plně rozumem řízené používání na podporu zlé, Boha urážející věci. Třeba svěcení zbraní v Božím jménu nebo modlit-ba k Bohu za vítězství v útočné, nespravedlivé válce. Nebo když zloděj koní v jedné lidové písni prosí Boha, aby jeho krádež bělouše přikryl a usnadnil bezměsíčnou nocí. Dále používání Božího jména

v okultismu, včetně bílé magie. Též užívání jeho jména ve výsměchu (např. záhadné „Boha jeho“, „S tím si jdi za svým Pámbíčkem“, pohr-davé „To ti Bůh řek““apod.). A ko-nečně ohánění se Božím jménem tam, kde jím chci dodat váhu svým jinak nevěrohodným slovům: „Bůh je mi svědkem, že ...“ Boží jméno v takovém případě hraje stejnou úlohu jako přísaha, proti níž nás Pán rovněž napomíná. Pokud ovšem naproti tomu člověk nespra-vedlivě obviněný ve své úzkosti zvolá: „Proboha, pro lásku Boží, věřte mi přece!“, jde o stejnou au-tentickou modlitbu srdce jako v pří-padech uvedených na počátku a takové zvolání k Bohu, který hledí k srdci, určitě není nadarmo.

Ivana Kultová,
sbor BJB Cvikov

93. OBCI VYSOKÉHO UČENÍ PRAŽSKÉHO

Vzácní a v Jezu Kristu nejlaskavější mistři, bakaláři²⁾ a studenti university Pražské! Napomínám vás při samém nejmilostivějším Ježíši, abyste se vespolek milovali, odstraňovali rozkoly, především byli horliví v zachovávání Boží cti, stále mne měli na paměti, jak jsem vždycky usiloval o zdar university, abych ji ke cti Boží přiváděl, jak jsem se trápíval nad vašimi nesváry a výtržnostmi, jak jsem chtěl náš přeslavný národ shromáždit v jedno. A hle, jak kvůli některým mým nejmilejším³⁾, pro které bych byl nasadil život, stal se mi tento život velmi trpkým; pomluvami, potupami a nakonec trpkou smrtí mne poráží. Ať jim všemohoucí Bůh odpustí, protože nevědí, co činí; upřímným srdcem za ně prosím, aby je ušetřil. Ostatně, mí nejmilejší v Ježíši Kristu, stůjte v poznané pravdě, která nade vším vítězí a je mocná až na věky. Ať také víte, že jsem žádný článek neodvolal, ani neodpřisáhl. Sněm chtěl⁴⁾, abych řekl o všech i o kterémkoli jednotlivém článku, vybraném z mých knih, že je lživý; nechtěl jsem, leda by Písmo dokázalo jeho falešnost; proto kdyby byl v kterémkoli článku jakýkoliv falešný obsah, toho se zříkám a svěčuji jej Pánu Ježíši Kristu, který poznává mé upřímné myšlení, aby jej napravil, a ne aby byl vykládán lživým významem, což není mým záměrem. A vás také napomínám v Pánu, abyste, budete-li moci v některém z oněch článků objevit jakýkoliv falešný význam, se jej zrekli, avšak vždy bez porušení pravdy, která je zamýšlena. Proste Boha za mne, a pozdravte se vespolek ve svatém pokoji. Mistr Jan Hus v okovech a v žaláři, který již stojí na kraji tohoto života a očekává zítra hroznou smrt, která - doufám - očistí mé hříchy⁵⁾ a z milosti Boží na mně žádné kacířství nenajde, protože celým srdcem vyznávám kteroukoliv neuvěřitelnou pravdu. Psáno ve čtvrtek v předvečer svatého Petra. Prosím, milujte Betlém⁶⁾ a ustanovte místo mě Havla⁷⁾, protože doufám, že Pán je s ním. Amen. Svěřuji vám Petra z Mladenovic⁸⁾, mého nejvěrnějšího a nejvytrvalejšího utěšitele a posilovatele.

92. Husův dopis podle vydání Bohumila Mareše (1851 – 1901, evang. farář a církevní historik) z r. 1911 (již 3. vydání), který také připojil vykladačské poznámky, které zde uvádíme. V roce 2015 Husovy dopisy převedeny do současnější češtiny.

**93. Opci vysokého učení Pražského.¹⁾
R. 1415, 27. června. (1415, 27. června.)**

Hus napomíná universitu, na níž měl učitelskou stolicí a vynikající místo vůdce, aby všickni dbali cti Boží a jednoty a v paměti ho chovali; nařká, co utrpěl od někdejších přátel svých; oznamuje, že žádného článku neodpřisáhl; prosí, našli-li by něco křivého v jeho výkladu, aby se toho zrekli, a poroučí jim Havlíka a Petra.

¹⁾ Tom. 584. ²⁾ První (nižší) hodnost akademická. ³⁾ Štěpán Pálec a Stanislav ze Znojma, viz úvod č. 54 a 38. ⁴⁾ Viz počátek listu 69. a úvod 71. ⁵⁾ Totiž kacířstva, z kterých byl obviněn. ⁶⁾ Viz č. 77, pozn. 6. ⁷⁾ Viz list 84. ⁸⁾ Viz úvod listu 57.

Německý evangelický farář a básník Paul SPERATUS

NAROZENÝ 13. 12.1484 VE ŠVÁBSKÉM ROETLENU U ELLWANGENU – ZEMŘEL 12. 8. 1551 V POMORÁNSKÉM KWIDZYNĚ/ MARIENWERDERU

Studoval práva, filosofii a teologii ve Freiburgu, v Paříži, v Itálii a ve Vídni a několikrát získal doktorát. Jako papežské uznání obdržel i šlechtický titul. Byl vysvěcen na kněze, působil ve Wuerzburgu, Salzburgu a Vídni, ale protože se přiklonil k Lutherově reformaci a bojoval proti kněžskému celibátu a mnišským slibům (sám se oženil s Annou Fuchsovou), byl exkomunikován. 1522 se stal farářem v Jihlavě, kde získal značný vliv duchovní i společenský a odkud měl kontakty také s novoutrakvisty a Jednotou bratrskou. Byl však zatčen a v Olomouci odsouzen k upálení. Král Ludvík Jagellonský mu na přímluvu moravské šlechty naštěstí udělil milost, ovšem s podmínkou, že opustí Moravu. Potom žil ve Wittenbergu, kde spolupracoval s Lutherem na zpěvníku (1524), na agendě a vizitačním řádu. Luther ho vyslal do (právě sekularizovaného a reformačního) pruského Královce za dvorního kazatele. 1530 se stal prvním pomoránským biskupem se sídlem v Kwidzyně. Po 1547 přijal bratrské exulanty do unie a ordinoval jejich seniora. Proti některým reformačním teologům vedl polemiky.

K jeho literární tvorbě patří kázání, věroučná pojednání, *Výklad Zjevení Janova* a překlady Lutherových spisů z latiny. Z jeho písní se dodnes zpívá „Přišlo k nám padlým spasení“, kterou známe v překladu Jiřího Třanovského z r. 1636 a která vyjadřuje reformační nauku o spáse:

*Před Bohem je spravedlivý,
kdo vírou tou jen stojí.
Ten přijme dar žádostivý
skutků dobrých v pokoji.
Když víra v Bohu spočívá,
láska bližním vždy prospívá,
jsi-li z Boha zrozený.*

Bohuslav Vik

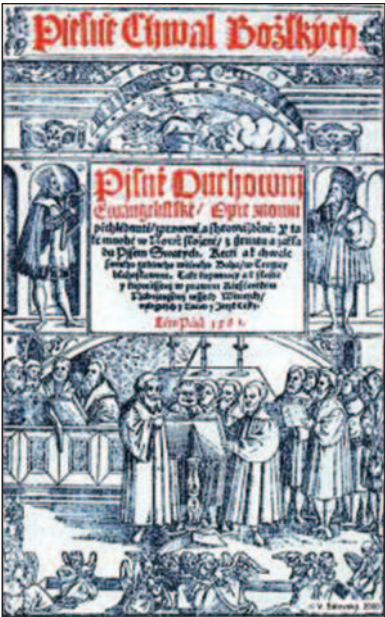
Výtvarný jazyk Šamotulského kancionálu

Jednota bratrská byla v době vydání Šamotulského kancionálu opět v existenčním ohrožení. Habsburskové zesílili tiskový dozor, aby došlo k ještě většímu rozšíření římskokatolické víry a nastolení náboženského pořádku. Jednota tehdy nemohla mít svoji tiskárnu, proto byla literární díla tištěna za pomoci soukromého tiskaře. Kancionál spatřil světlo světa v polských Šamotulích. Vytiskl jej pro Jednotu bratří Alexandr Aujezdecký (též člen Jednoty bratrské). Prostory pro tiskárnu poskytl tehdejší šlechtic Lukáš z Górký. V Šamotulích již při tisku kancionálu působil Václav Solín (zde jako korektor), který také následně působil, jako tiskař v ivančické tiskárně.

Synoda JB pověřila Jana Blahoslava, Jana Černého s Adamem Šturmou k vytvoření nového kancionálu. Nové dílo obsahuje celkem 735 písní rozdělených do tří částí. Většina písní byla přejata z Rohova kancionálu (pocházející z r.1541, tehdy tiskl Pavel Severýn), konkrétně 454 písní. Další písně pocházejí od různých autorů tehdejší Jednoty bratrské. Jan Augusta je autorem velké části písní (Blahoslav vybral do kancionálu jeho 150 nových písní, které Augusta psal ve vězení). Sám Jan Blahoslav je autorem některých písní.

Titulní stránka kancionálu se podobá titulní straně Rohova kancionálu. Zobrazuje sbor společně zpívajících bratří. Vrchní stranu zdobí beránek s praporcem, známý také jako symbol Jednoty bratrské, který se často v bratrských tiscích objevoval. Po stranách jsou zobrazeny postavy krále Šalomouna - po levé straně a krále Davida s harfou - po pravé straně. Spodní část zobrazuje sbor zpívajících bratří, kteří jsou shromážděni v několika skupinách stojících okolo kancionálu. V přední skupince zpěváků stojí rozpoznatelná postava Jana Blahoslava s brýlemi. Spodní část stránky uzavírá orchestr andělů.

Dekoratívni rám, který lemujevšechny stránky kancionálu, byl zhotoven očividně zvlášť. Skládá se z 8 kusů štočků. Rozdělení rámu na více kusů umožňuje využití více dekorativních variací v tisku. Rám obsahuje renesanční ornamentální a rostlinné motivy. Na některých stránkách, spodní části rámu obsahují znaky či erby, jsou prázdné, ale připravené pro vepsání signetu či podobné značky. Černé pozadí dekorativního rámu je tvořeno tzv. šrotovým tiskem, doplněným o lineární řezbu. Kresba vznikala vybíjením ocelových punců, koleček či křížků do kovové desky. Šrotový tisk nebyl obvyklým ani v českých

Titulní strana Šamotulského kancionálu

zemích, známější byl ve Francii. V první polovině 16. století vymizel. Tento způsob řezby nebyl zcela vhodný pro opakovaný tisk, matrice byla většinou široká pouze 4 mm. Takto tenká matrice se při tisku (pod tlakem) rychle opotřebí. - V kancionálu se objevuje pět celostránkových ilustrací. Jsou to: titulní stránka se zpívajícím sborem bratří, erb Lukáše z Górký s básní Václava Solína, vyobrazení s postavou krále Davida s harfou, obraz Narození Páně a poslední je portrét mistra Jana Husa, jehož pravděpodobným autorem je Václav Solín (iniciály W.S.).

Autoři ilustrací se v kancionálu zaměřili především na iniciály. Bohatě zdobené iniciály lze spatřit u nápěvů písní znázorněné notami. Motiv v iniciále je vždy vázán na obsah písně. Kancionál je rozdělen do tří částí. Ilustrace se tedy tematicky střídají, jsou vyřezány do těla iniciály či ji prostupují. Zobrazují výjevy ze života Ježíše Krista, svátosti či život církve. Ukázkou může být iniciála B, její tělo rámuje výjev Kristova pokušení na poušti. Ježíš Kristus rozmlouvá se satanem, který stojí proti němu. Obě postavy v popředí stojí u skalisek, zatímco pozadí plní výhled na město. Obraz pokračuje vysokou skálou nad městem, na které sedí miniaturní postava Ježíše Krista s knihou v ruce, na nebesích se zjevuje anděl nebo Bůh Otec. Postava je vyřezána jednoduchými liniemi, není příliš čitelná. Další iniciály zobrazují Ježíšův život, jeho zázraky uzdravování, smrt, vzkříšení nebo nanebevzetí apod. Zásadní připomínkou Starého zákona je pak stvoření světa či přijetí desek zákona na hoře Sinaj. Mojžíš přebírá desatero od Boha Otce, naznačeného předávající rukou. Štočky s ilustracemi iniciál se na ně

kolika místech v kancionálu opakuji. Písně, které jsou psány pouze formou textu, začínají jednoduchou, dekorativně zdobenou iniciálou, většinou rostlinného motivu. Na koncích písní se v některých částech objevují koncovky (geometrické ornamentální tvary), které se objevují i v dalších bratrských tiscích v různých formách. Pro zvýraznění začátku nové sloky jsou využity ukazující ručičky.

Podle charakteru řezby lze rozpoznat na postavách odlišné rukopisy autorů. Jedním z nich byl již zmíněný Václav Solín.

Výzdoba Rohova kancionálu z roku 1541 též oslovila bratrské řezbáře a tiskaře při tvorbě Šamotulského kancionálu. Některé štočky byly nově vytvořeny a došlo k jejich využití v nově upraveném ivančickém kancionálu z roku 1561. Od některých zdobných prvků se naopak upustilo (např. šrotové pozadí). Tiskaři Jednoty bratrské se ve své tvorbě nejvíce inspirovali německou tvorbou, odkud proudily do Čech knihy, tiskařské vybavení, i typologie zobrazení Jana Husa (Hus je zobrazen s vousy; na českých obrázcích je Hus bezvousý). Dosud bezvousý Hus získává vzezření Jana Křtitele, který byl předchůdcem Ježíšovým. Vousem se naznačuje, že Hus je také předchůdcem, tentokrát luterské reformace.

Místy jsou v tomto konkrétním vydaném tisku prázdná místa doprovázena obrázky, které do kancionálu namalovalo dítě. Čtenář může najít obrázky zvířat, husarů apod. Dětské obrázky svědčí o jeho užívání v rodině.

Marta Keřkovská

Inzerce

UMĚLECKÁ MALBA KOSTELŮ, OBNOVA FASÁD A RESTAUROVÁNÍ. Nabízíme slevu z ceny a stoprocentní kvalitu. E-mail: reart007@gmail.com, tel.: 00421 905 389 162, www.reart.eu

č. 11

NOEMI - SEZNAMKA PRO KŘESŤANY, www.noemka.com, info@noemka.com, SMS: 777 222 877.

č. 5

EVANGELICKÝ TÝDENÍK - KOSTNICKÉ JISKRY
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace v Praze 2,
Ječná 19, PSČ 120 00, tel.: 224 919 607,
e-mail: ET.KJ@worldonline.cz
www.evangelickytydenik.cz
Celoroční předplatné 481 Kč, jednotlivé číslo 13 Kč. Č.ú.: 228961190/0300
Redaktor: Bohumil Kejř
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatelů. Nevýžádané materiály redakce nevrací, ani neuschovává.
Tiskne Grafotechna
Distribuci provádí:
* Pro jednotlivce: Česká pošta, s.p. bezplatná infolinka České pošty 800 300 302
adresa pro písemný styk: Česká pošta oddělení periodického tisku Olšanská 9, 130 00 Praha 3
e-mail: postabo.prstc@cpost.cz
*Hromadné zásilky: A.L.L.Production s.r.o., Poděbradská 24, 190 00 Praha 9, tel.: 234092851
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X

SYNODNÍ RADA ČCE

VYPISUJE VÝBĚROVÉ ŘÍZENÍ NA POZICI

"VEDOUcí TAJEMNÍK ÚSTŘEDNÍ CÍRKEVNÍ KANCELÁŘE ČCE"

UZÁVĚRKA PŘIHLÁŠEK 30. 9. 2016

PŘEDPOKLÁDANÝ TERMÍN NÁSTUPU 1. 1. 2017,

PŘÍP. DLE DOHODY.

VEŠKERÉ DALŠÍ INFORMACE NA

WWW.E-CIRKEV.CZ